

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vineri'a. Pretiulu pe unu ann 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: câte 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiiu, 4 Februaru v. 1877.

Prenumeratiunile si corespondintiele sunt a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Rousseau si principiile sale pedagogice.

Intre pedagogii atátu de distincti si neobositi in activitatea lor, merita fora tóta indoiél'a a ocupá unu locu de frunte si Rousseau, carele alaturea si impreuna cu unu Trozendorf, Sturm, Ratichius, Amos Comenius, Locke si altii a contribuitu in modu insemnatu la in-florirea literaturii pedagogice si a insuflatu o nóua viétia scóleloru aprópe dormitande. Barbatu de talente extra-ordinarie, cu o originalitate geniala, maiestru completu in stilu, Rousseau produse o revolutiune totala in edu-catiune si deveni intemeitoriulu pedagogiei moderne.

In cele urmatórie 'mi voiú permite a me ocupá, desi numai in modu fórté fugitivu, cu viét'i'a si activi-tatea acestui mare pedagogu francesu; càci cu tóte ca multi barbati celebri au vorbitu si au scrisu deja a-supra lui, la noi elu este inca puçinu cunoscutu.

Jean Jacques Rousseau s'a nascutu in ora-siulu Geneva in Elveti'a la anulu 1712, Juniu 28, din parinti protestanti. Tatalu seu Isacu, unu orologeriu iscusitu, carele lucruse unu tempu si in palatiurile sul-tanului din Constantinopolu, erá unu barbatu onorabilu, petrunsu de sentieminte patriotice, de unu spiritu de independintia si de unu viú interesu pentru progresulu seu intelectualu, ceea ce se vede si de acolo, ca studiá cu zelu si precepere operele lui Plutarch, Tacitu si Hugó Grotius, cari pururea se aflau pe mész'a sa de lucru. Mam'a lui Rousseau, Susan'a Bernard, fic'a unui orologeriu si nepót'a unui preotu protestantu, primise o crescere ingrigita si o cultura fina. Ea mori in pa-tulu nascerei; astfeliu Rousseau numesce cu dreptu cuventu mórtea mamei sale „prim'a nefericire“ in vi-ét'i'a sa, carea l'a lipsitu de iubirea si crescerea ma-terna. O sora a tatane-so si doic'a Jacqueline se in-sarcinara acumu cu crescerea tenerului Rousseau. Ma-tusi'a sa, o muiere frumósa, blanda, pururea voiósa si cu o vóce placuta, cantá copilului feliu de feliu de arie si poesie. Tatalu seu 'lu iubiá cu pasiune si-lu tienea neincetatu langa sene in lucrátoria; elu i-a datu si prim'a instructiune in cetire si scriere, lucruri, ce miculu Rousseau le invetiá jocandu-se. Dorere, ca

spre a probá si deprinde mai departe desteritatea sa in cetire, tatalu seu i-a datu cá lectura romanurile re-mase de mama sa. Nopti intregi petrecea miculu Rousseau langa tatalu seu cu lectur'a acestoru carti periculóse, cari i iritau fantasi'a preste mesura; càci insusi Rousseau dice: „Nu precepeam nimica din ele, dar sentiám totu.“ In vér'a anului 1719, terminandu Rousseau cu lectur'a romanurilor, incepú a ceti ope-rele lui Bossuet, Ovidu, Fontenelle si Labruyere; cu deosebire inse se senti elu atrasu de lectur'a biogra-fieloru lui Plutarch, care aprinse in elu sentiementele de libertate, independintia, republicanismu si fapte mari.

Rousseau recunósce insusi, ca in copilaria sa nu a fostu liberu de gresiele. „Erám limbutu“, dice elu, „mancatosu, câte odata mincinosu. Se póte ca voiú fi furatu chiar: póme, bonbóne si alte lucruri de man-catu; inse nici candu nu am aflatu placere de a face reu cui-va, a stricá ceva, a bate pre cine-va.“

Candu Rousseau erá de 8 ani, tatalu seu trebui se fuga din Geneva din caus'a unei afaceri de onóre cu unu capitanu; atunci elu pierdú si celu din urma radímu parintescu, datu fiindu in crescere la unu pre-otu din provincia, cu numele Lambercier. Aici Rous-seau avú dile fericite, pana candu in urm'a unei pe-depse injuste fú adusu in cas'a unchiului seu Bernard. Acest'a, spre a-i deschide o cariera, 'lu aplicá de prac-ticantu la unu advocatu publicu; Rousseau inse, nea-venu vocatiune pentru acést'a cariera, in etate de 14 ani intrá la unu graveru spre a invetiá art'a acést'a. Aici inse i merse fórté reu, càci cadiú in societatea unoru cameradi depravati, cu cari in compania comise mai multe fapte compromitiátorie, mergundu pana a si furá, d. e. dela unu vecinu legume, dela maiestrulu seu mere, pentru care acest'a 'lu batú in modu brutalu. Venindu odata târdiu acasa si temendu-se de o nóua maltractare, Rousseau fugi dela maiestrulu seu si dupa ce amblá unu tempu óre care prin satele vecine, a-junse in urma in satulu Consignon din Savoia, tortu-ratu de fóme, unde preotulu catolicu din locu 'lu primi cu bunatate, recomandandu-lu dómnei de Varens din Annecy. Acést'a erá o dama culta si frumósa, carea

parasindu-si soçiulu, trecù la biseric'a catolica. Ea primi pre junele Rousseau — acumu de 16 ani — cu amicitate si-lu tramise in „ospiciulu catehumeniloru“ din Turinu, unde la anulu 1728 elu trecù dela confesiunea reformata la cea catolica, sperandu, ca nou'a sa biseric'a se va ingrigi apoi de viitoriulu seu. Terminandu-se inse ceremoni'a trecerei, i-se dete o mica suma de bani cu inviatiunea, de a-si cautá insusi mai departe de esistinti'a sa. Rousseau se vediù deodata éراسi singuru, lipsitu de ori ce spriginu, intr'o cetate straina, intre ómeni necunoscuti. Soçi'a unui comerciante compatimindu-lu, i procurá unu locu in servitiulu unei dame nobile. Dupa mórtea acesteia elu intrá in servitiulu comitelui de Gouvon, carele incantatu de inteliginti'a si cunoscintiele lui Rousseau, voi a-i asigurá prin instructiune o positia mai fericitá; astfelu insarciná pre o ruda a sa, pre abatele de Gouvon spre a-lu instruí in limb'a latina si in tóte sciintiele necesarie. Inse lui Rousseau i-se urí fórte curundu de positi'a sa si gasindu din intemplantare pre unu compatriotu alu seu, se determiná a caletori cu elu prin lume spre a o cunósce. Ei 'si procurara o orga, cá se aiba cu ce se se tiena pe cale. Ajungundu in Anncy, Rousseau se duse éراسi la dómna de Varens, carea 'si propuse acumu a-lu calugári, spre care scopu 'lu instalá intr'unu seminaru teologicu, luandu-i totu odata si unu profesoru de musica, pentru carea Rousseau avea inca de micu o deosebita aplecare.

Rousseau inse se disgustá fórte iute de viet'i'a monachala, din cauza mai cu séma, cáci profesorii seminariáli erau barbati fórte severi; si fiindu ca si profesorulu seu de musica, Le Maître, inca avuse cu calugarii óre cari neintielegeri, fugira ambii din monastire si se dusera la Lyon. Aici elevulu se despartí de profesorulu seu si se reintórse de nou la dómna de Varens, dar neaflandu-o in Anncy, se facù ciceronele unui Grecu, carele sub titlu de patriarchu caletoria prim Elveti'a.

Dupa aceea Rousseau deveni profesoru de musica in Lausanna si Neufchatel, si in fine gasi éراسi pe dómna de Varens la Chambéry, cu carea petrecù 10 ani, dela 1732—1741. La inceputu elu continuá a se sustiené insusi cá scrietoriu la catastro, cá profesorulu de musica si desemnu; mai in urma inse trai in cheltuiéla dómnei de Varens, cu carea intrandu in relatiuni intime se retrasera ambii la mosi'a „aux Charmettes“. Catra anulu 1737 Rousseau se bolnavi reu, si cugetandu-se la mórte, se nelinisci multu; dómna de Varens inse 'lu mangaiá, negandu iadulu, profesandu purgatoriulu si afirmandu, ca lumea ié bibli'a in sensu prea literalu. Rousseau marturisesce, ca la dómna de Varens a aflu totu maximele, spre a-si intari sufletulu façi'a de terorele mortiei si a eternitatiei; langa acestu isvoru — dice elu — a aflu deplina mangaiare. Spre a scapá de morbu, se duse in anulu 1737 la baile din Montpellier. Intorcundu-se, aflá pre dómna de Varens in relatiuni, ce nu-i placura de locu; „amic'a“

sa adeca acordase protectiunea ei unui june friseru. Rousseau nevoindu a participá la o protectiune imparfita, cumu i propuse dómna Varens, preferi a o parasí pentru totu de-auma, plecandu indata la Lyon, unde petrecù unu anu cá instructoru in casa unui domnu Mably. „Aveam“, dice Rousseau, „cunoscintiele necesarie unui invetiatoriu si credeam a posedá si talentulu recerutu. Unu anu la domnulu Mably fù deajunsu spre a me vindecá de amagirea acést'a. Naturehulu meu blandu m'ar fi facutu capabilu pentru chiamarea acést'a, déca nu a-si fi fostu atátu de iritabilu. Erám unu angeru, pe cátu tempu lucrurile mergeau bine si vedeam, ca grigi'a si ostenéla mea nu erau inzadaru; deveniam inse unu diavolu, indata ce lucrurile incepeau a merge reu. Déca vedeam, ca copii nu me intielegu, 'mi pierdeam mintea, ér déca mai observám la ei inca si malitia, le-asi fi sucitu bucurosu grumadii. Firesce, nu acést'a a fostu calea spre a-i face invetiati si intiepti. Prin pacientia si sange rece a-si fi scosu-o póte la cale; lipsindu-mi inse amendóue, activitatea mea remase fora nici unu efectu si elevii miei degenerara. Nu-mi lipsiá ostenéla, 'mi lipsiá inse portarea consecenta, uniforma si cu deosebire prudinti'a. Me folosiam numai de trei midilóce, cari nu suntu nice de unu folosu, ba de multe ori suntu chiar periculóse: semtiementulu (emotiunea, afectulu), resonamentulu si mani'a. Acusi me emotionám insumi de mai plangeám, voindu prin acést'a a emotioná si pre unulu din elevi, cá si candu acést'a ar fi fostu capabilu de vre-o cordialitate adeverata; acusi éراسi me desecám in espunerea de argumente rationale, cá si candu elu ar fi fostu in stare a me intielege; si fiindu ca câte odata 'mi replicá intr'unu modu fórte finu, credeám seriosu ca elu este resonabilu, pre candu elu in fapta érá numai unu resoneru. Celalaltu elevu 'mi facea inca si mai mare necasu; cáci neprependu nemica, nerespundiendu nemica, neemotionandu-se prin nemica, pre langa acést'a mai fiindu cerbicosu pana la impietire, nici candu nu triumfá mai bine asupra mea decátu candu me aducea in furia: atunci érá elu celu intieptu, ér eu eram copilulu. Vedeam tóte defectele mele si le sentiám; 'mi studiám elevii, i petrundeam pana din colo si nu credu se me fi insielatu candu va; inse ce folosu: a observá reulu, inse a nu scé cumu se-lu vindeci? Tóte le vedeam, inse nemica nu impiedecám, si faceam chiar contrariulu dela ceea ce a-si fi trebuitu se facu.“ —

Rousseau abdise de postulu de instructoru, convinsu fiindu, ca nu este in stare a dá eleviloru o creștere buna.

In epoc'a acést'a elu se ocupá multu nunumai cu literatur'a francesca, ci si cu matematicile; studiá pre Euclid, Locke, Leibnitz, Descartes si Malebranche. Limb'a latina i facea multu necasu, cu deosebire gramatic'a cu regulele ei nenumerate. In fine dupa multa deprindere reusi a ceti autorii latini bini-sioru; nici candu inse nu fù in stare a vorbi

si scrie latinesce si a precepe deplinu prosodi'a acestei limbe.

(Va urma.)

Nota: Numele franceze din textulu de susu se cete-scu: Jan Jac Ruso, Jachelin, Bosüe, Lambersye, Consinion, Anesy, Guvon, Le Metr, Losana, Nefsiatel, Siambery, o Siarmet, Montpelye, Malbransiu.

Potu-se infintia la noi gradine-de-copii?

Chiar si in timpurile cele mai vechi legislatorii s'au nevoitu, cá între alte dispositiuni de cuprinsu curatu politicu se dee unu locu onorificu si educatiunei, se se ingrigesca si de crescerea fitoriloru cetatieni ai statului. Va se dica, necesitatea educatiunei fü recunoscuta inca in vechime. Si cu cátu dispositiunile legislatoriloru au fostu mai bune, mai confórme cu legile nestramutabile ale naturei, cu atátu statulu respectivu a infloritü mai iute, a ajunsu la unu gradu de cultura, desvoltare si putere mai mare.

Asia este. Inse candu se se incepa educatiunea — intielegu educatiunea publica?

Deslegarea acestei intrebari fü rezervata timpuriloru mai nóue. In Spart'a cá si in Aten'a, in Rom'a cá si in celelalte parti ale lumii vechi si chiar ale celoru nóue pana in presentu, se credea si se crede, ca educatiunea publica are se se incepa numai in anulu alu 7-le dupa nascere. Cu tóte acestea ea tre-bue se se incepa indata ce copiii suntu in stare a vorbi. Este lucru constatatu, carele nu suferu nici o dubietate, ca prunculu in primii ani ai copilariei se impresionéza mai usioru, de óra ce inca nu are destula putere de resistintia; spiritulu seu este cá cér'a, carea pana e calda se póte modelá dupa placu. Erorile sale cele mici se potu indreptá mai usioru, — se póte dá spiritului seu o directiune buna; cáci in acestu stadiu prunculu nu scie decátu a se supune, astépta ajutoriu si invetiatura, pentru ca are trebuintie de ele.

Insasi natur'a ni oferesce destule esemple, cari intarescu cele afirmate de mine. Se vedemu incaí dóue. Gradinariulu bunu si practicü are cu multu mai multa grigia de plantele de curundu resarite, decátu de cele mai betrane, pentru ca elu scie, ca o lovire cátu de mica pre celea le póte nimici, pre candu acestea voru patimi mai puçinu. Asemene grigia punemu si pre animalele tinere. Indata ce ele vinu pe lume, suntemu façia de ele cu cea mai mare atentiune; si cu totu dreptulu, pentru ca in acestu tempu atátu la animale cátu si la plante organele suntu fórte debile si nedesvoltate, si cea mai mica piedeca, ce s'ar opune desvoltarei lorü, ar poté se li causeze — déca nu móрте, incaí o diformitate perpetua.

Acuma, déca plantele si animalele in prim'a lorü desvoltare au atát'a necesitate de ingrigire, — cu cátu mai virtosu va avé omulu, carele de o parte este mai multu decátu unu animalu si o planta, de alta parte este mai debilu chiar si decátu celu din urma puiu de gaina! Si cu tóte acestea — cátu de puçinu pondu se pune pre educatiunea din primii siese ani!

Ce e dreptu mam'a romana — si acést'a i servese spre lauda — este un'a din cele mai cu iubire façia de fructulu panteceului seu; ingrigirile ei nu au margini; feresce prunculu seu de totu ce i-ar poté aduce vre-o vatemare, — „se nu-lu ajunga nici ap'a rece.“ Déca prunculu plange, seau se jóca, dórme, ríde etc., ochii mamei suntu pururea indreptati asupra lui. Ba s'au vediutu mame standu langa léganulu scumpei sale fapturi suferinde mai multe díle si nopti fora a sémfí cea mai mica debilitate spirituala si corporala. Nu, cáci iubirca lorü de mama li-a datu putere de a suportá sarcini, sub cari de alta data ar fi inbrancatu.

Asia este. Inse acést'a ingrigire delicata si démna de tóta laud'a se estinde mai multu numai asupra corpului, precandu spiritulu este neglesu cu totulu au incaí in parte.

Acést'a provine de acolo, ca inca mai predomnesce credint'a falsa si deplorabila, cumu ca prunculu pana in etate de 6 ani nu este accesibilu de o educatiune spirituala sistematica.

Venira inse barbati cá Oberlin si Froebel, cari aratara lumii nununai necesitatea, ci si modulu educatiunei copiiloru in etatea antescolara, fundandu cela „salele de asilu“, est'a „gradinele-de-copii“, institute, cari acumu suntu latite preste totu globulu pamentului (a se vedé „Scól'a Romana“, Nrii 19, 20, 22, 24 si 25 din anulu trecutü!).

La noi inca s'a vorbitu multu, mai alesu in ultimele 5 decenie, despre aceste institute salutarie; cu tóte acestea va trece inca multu tempu, pana candu ele voru fi imbraçiosiate de poporu cu caldura si — incredere. Causele suntu mai cu séma dóue.

Candu fruntasii conlocutoriloru nostri magiari inca inainte de anulu 1848 cereau cu totu de-adinsulu a se infintia institute pentru crescerea copiiloru mici (Kisedóvó-intézetek), ei o facura acést'a nu atátu din motive pedagogice, cátu mai virtosu din motive politice, cu intentiunea de a — magiarisá. Vediendu adeca, ca generatiunea crescuta — poporulu — este prea stupida, prea incapaginata pentru scopulu acest'a, ei 'si intórsera atentiunea asupra generatiunei tinere, inca libera de preocupatiunile betraniloru. Pe atunci corifeii magiariloru erau incaí mai prudenti, nu profesau pe façia scopulu de a magiarisá; astadi inse ei credu a lapedá tóte reservele, astadi Ernestu Simonyi cere publice in diet'a tieriei a se infintia din visteri'a statului „sale de asilu“, pentru ca, dice elu „o doica simpla póte face pentru magiarisarea tinerimei din patria mai multu decátu celu mai abilu profesorü.“ Sermanii de noi! Parintii patriei ni aducu pe façia sentint'a de móрте, pregatescu executiunea — din banii nostri! — Se ne miramu apoi, ca poporulu nostru nu voiesce a scí de atari institute desnationalisatórie? ca prefera mai bine a traí in simplitate nationala, decátu in civilisatiune magiara?

Se mai adaugemu langa acést'a inca iubirea cea infocata a mamei romane catra scumpii sei fi, si ne

vomu convinge, ca infiintierea de institute pentru crescerea copiilor mici astadi la noi are forte puține prospecte.

Mam'a romana 'si iubesc prunculu seu cu atâta ardore, încatu nu pôte se se despartia de elu nici inca pe o ôra, fora a senti unu doru nespusu in fragedulu ei pieptu. „Ce va fi facându puiulu mami? Cumu se va fi aflandu elu? Nu i-se va fi intemplat o nenorocire? Nu duce vre-o lipsa?“ Éta totu atâte întrebări, ce si-le pune într'unu sufletu mam'a romana! Despartita de fructulu amorului ei, nu are lincscire, nu-i tignesce de mancare, de petrecere, de lucru. De aici provine, ca mamele romane, mergundu la lucrulu campului, mai bine 'si duc copii in spate cale de 3—6 ôre, decâtu se-i lasa in grigi'a altora, fia acestia chiar si rudele loru. Si apoi ce cugetati: voru fi ele aplicate a-si lasa copiii in grigi'a unei straine, carea nici nu vorbesce limb'a ei? Nici odata!

Astfelu tendinti'a de a introduce la noi salele de asilu si gradinele de copii se va sfermá inca multu tempu de aceste doue stances tari: de tienerea Romanului la limb'a sa strabuna, decâtu carea mai frumoasa, mai dulce si mai placuta nu este alt'a sub sóre, si de — iubirea materna a mamei romane.

Cu tôte acestea — cine nu recunósce, de câta importantia este prim'a educatiune si câtu de puçinu se face pentru ea in familia! Va se dica reulu esista, ér midilócele, ce se aplica cu resultatu in alte tieri pentru delaturarea lui, noi de ocamdata nu le potemu aplicá — din caus'a abuzului, ce se intentionéza astadi la noi cu institutule pentru crescerea de copii mici prin unii ómeni esaltati. Ce e dar de facutu, cá se nu remanemu in privinti'a acést'a indereptulu celorlalte natiuni? Ce midilóce se luamu pentru a dá copiiloru in etate antescolara o educatiune mai core-spundietórie, mai universalá?

Éta totu atate întrebări, pentru deslegarea carora se cere o péna mai agera si tempu mai multu decâtu am eu, unu spatiu mai mare decâtu este acela, de care dispunu aici prin bunatatea onor. redactiuni. Cu tôte acestea eu me incumetu a le dá o deslegare, si inca numai in 4 cuvinte: „**Se ne crescemu mame bune!**“ Dar despre acést'a, de cumu-va 'mi va permite onor. redactiune *) — in unu numeru viitoriu.

I. Encescu.

Legi scolarie.

Motto: „Invétia pre copilu calea pe carea trebue se amble, si candu va imbetrani, nu-se va abate dela ea!“ — Pilde, cap. 22, v. 6.

Capu I.

Despre portarea scolariloru acasa si pe cale catra scóla.

§. 1. Fiacare scolaru are detorinti'a a se scólá deminéti'a de tîmpuriu, a se spelá, pieptená si im-

*) Cu tóta placerea!

bracá, apoi cu umilintia si smerenia a-si face cruce si a aduce rogatiuni de prea-marire, de multiumita si de cerere lui Domnedieu; a sarutá parintiloru mana si a le díce: „buna deminéti'a!“ Dupa aceea 'si vá repetá lectiunile sale, si apoi punendu-si in rendu bunu cartíle si alte recuisite necesarie, va plecá de tîmpuriu la scóla.

§. 2. De acasa fiacare scolaru e detoriu a merge cu cuviintia pe drumu dreptu la scóla, salutandu pre trecatori cu luarea peleriei si dicându: „buna deminéti'a!“ „buna diu'a!“ ori (la reintércere) „buna sér'a!“ Ajungúndu inaintea scólei, se va scuturá si curatí pe imbracaminte si incalçiaminte, apoi intrandu in scóla 'si va descoperi capulu si salutandu frumosu pre conscolarii sei, se va asiediá la loculul seu in linisce, repetandu-si éراس lectiunile si facându-si ocupatiunile in cea mai buna ordine.

Capu II.

Despre scóla.

§. 3. Fiacare scolaru este detoriu a veni de tîmpuriu la scóla, in totu casulu la 7 ôre deminéti'a se se afle negresítu in scóla. Punctualu la 8 ôre se va dá unu semnu cu campan'a scólei, candu toti scolarii au a se aflá la loculul loru si a asteptá intrarea invetiatoriului in cea mai deplina linisce.

§. 4. Intrandu invetiatoriulu in scóla, toti scolarii se radica, si la unu semnu alu seu dícu toti cu unu glasu rogatiune indatinata, facúndu-si la inceputulu si finitulul ei semnul crucei; apoi siedindt éراس, invetiatoriulu constatéza numerulu scolariloru presenti, si anume provocandu pre primarii bancelor pe róndu a numi pre scolarii absentii din banc'a respectiva, pentru cá se nu se piérdia prea multu tempu cu cetirea catalogului întregu.

§. 5. Intre ôrele 9 si 10, apoi 10 si 11 toti scolarii fora esceptiune voru esí pentru 5, respective 10 minute afara in curtea scólei, spre a-si face lips'a trupului, a respirá aeru curatu si a esecutá ôre cari esercitie gimnastice. In decursulu prelegeriloru nici unu scolaru nu-i este iertatu a esí afara, decâtu in casuri estra-ordinarie. Pentru esíre si intrare se va dá totu-de-una unu semnu cu campan'a scólei; in acestu restempu — între ôre — totu-de-un'a se voru deschide usile si ferestrele scólei pentru a o aerisá.

§. 6. Dupa amédiadi scolarii se voru aduná la scóla celu puçinu la óra 1½, ér propunerile se voru incepe la 2 ôre. Intre ôrele 3—4 éراس va fi o pauza de 5 minute si se va urmá cá inainte de prandiu.

§. 7. Scolarii 'si voru pune straitiele si peleriele in cuieriele din scóla facute anume spre acestu scopu; éراس in decursulu prelegeriloru fiacare scolaru trebue se fia cu cea mai mare atentiune la obiectulu de invetiamentu, a respunde cu judecata, raru, tare si curatu la întrebările ce se voru pune de ori si cine. Scolariloru nu le este iertatu a se ocupá cu alte lucruri in tempulu prelegeriloru, nici a mancá seau a bea ceva in scóla. Nici unu scolaru nu va respunde

nefindu întrebata, ci vrendu a arată, ca este în stare a dá unu respunsu la întrebarea cutare, va face acést'a radicandu în susu dóue degete dela man'a drepta, tie-
nendu inse man'a acést'a cu cotulu pe banca. Scola-
rea eleviloru spre scopulu acest'a este oprita, si anume
din cause sanitare, cá se nu se faca pulbere.

§. 8. Fiacare scolariu, déca i-s'a intemplatu ceva
cu ori si cine, are se spuna acést'a invetiatoriului seu
inca pana a nu-se incepe prelegerile, inse dreptu si
adeveratu, atátu despre altii, cátu si despre sene. In-
vetiatoriulu, ascultandu casulu, va cercetá si îndreptá
lucrulu pe cale legala, fora cea mai mica partinire.
Resbunarea unuí scolariu în contr'a altuí'a nu este ier-
tata nimenui, ci ori cine ce are, trebuie se spuna inve-
tiatoriului au directorului scolariu.

Capu III.

Despre curatienea scólei.

§. 9. Pentru fiacare scóla se va alege câte unu
famulu, carele locuiesce mai aprópe de scóla si va fi
cunoscutu de scolariu bunu, curatielu si diligentu. De-
torintiele famului suntu: a) a tiené si grigi cheile
scólei si a dá séma de ele ori si candu va cere tre-
buinti'a; b) perdiendu-se ceva din scóla seuu stricandu-
se ceva prin neatentiunea si neingrigirea sa, nepotendu
dá séma de cele pierdute ori stricate, va trebui se
platésca; c) va avé mare grigia, cá scóla totu-de-un'a
se fia stérsa, maturata si grigita cu tóte obiectele afla-
tóre in ea; d) famululu e detoriu a arată invetiatoriului
au directorului scolariu ori si ce s'ar intemplá in scóla;
e) iern'a e detoriu a face foculu si a incaldí scóla
deminéti'a si preste di ori candu va cere lips'a; tiene-
rea lemnelor de focu in scóla este oprita, f) díu'a mai
de multe ori, cu deosebire între óre, e detoriu a des-
chide ferestriile pentru curatienea aerului; g) va cere
dela invetiatoriu seuu directorulu scolariu ajutoriulu
tuturoru scolariiloru spre a curati bine si frumusu cur-
tea scólei; h) plat'a pentru aceste servitie o va primi
in fiacare luna dela fiacare scolariu, dupa cumu se va
hotari de invetiatoriulu si directorulu scolariu.

(Va urmá.)

Industri'a de casa.

Seclulu nostru pe dreptu se numesce seclulu pro-
gresului; lumea progreséza precumu in multe rele, asiá
si in multe bune si folositorie. Greutatile curente, luc-
sulu si alte spese se sporescu pe di ce merge, ér bi-
lantulu între venite si spese se póte restitui numai prin
industri'a de casa corespundiatória.

Voindu seriosu a medita asupra industriei dome-
stice romane, de si nu am in cugetu a negá esistinti'a
ei cu totul, voi observá totus, ca ea este prea ne-
însemnata, cáci portarea economiei si agronomiei
nu se póte considerá de atare.

Guvernulu tierci a luat mesuri corespundietorie
pentru latirea industriei de casa, dar pana acum mai
alesu pentru comitatele de susu ale Ungariei. Din a-

cest'a Romanulu puçinu folosu va trage, póte cu tempu
se se aplice invetiatori ambulanti, cumu am vediatu pe
profesorulu Lukácsy pentru pomaria, altulu pentru
metasaria, dar de noi tace scriptur'a.

In Ungari'a de susu esista si o fóia pentru indu-
stria, „Házi ipar“; acésta fóia s'a ocupatu pana acuma
cu indrumari pentru lucrarea lemnului pentru osebite
obiecte de casa, dar mai alesu de lucsu, pr. rame de
icóne, de orológia, cosierci de pariete, scatule de lucsu,
cruci de pariete in florilate, s. a. fresce pentru aceste
obiecte recomanda scanduri suptiri de furniru din atare
fabrica de lemnu din Pest'a, — mai descrie feliu de
feliu de cleiuri, colori, lacu, lustru etc.

Spuneti-mi: din astfeliu de industria s'ar poté fe-
rici Romanulu? Cu greu credu.

Romanulu cu temperamentulu seu moderatu, cu
astfeliu de obiecte, chiar potendu-le produce, nu ar sci
speculá, dar cându si-ar sci singuru fabricá peleri'a,
pieptariulu, curéu'a, sierpariulu, calçionii etc. óre a-
ceste nu le-ar portá? cându si-ar oteli singuru secu-
rea, si-ar arde vasele de lutu etc., calculati: cáti bani
i-ar remané pe dare, pe scóla si pe multe altele, cari
nu se potu incungiurá!

Si pentru tóte aceste Romanulu dispune de tempu
destulu. Dar Romanulu fuge de meseria; óre din ce
causa? Cáci Romanulu e maiestru dela natura; priviti
numai pre câte unu naturalistu sateanu: la ce gradu
de perfectiune au ajunsu fora cea mai puçina invetia-
tura prealabila! Din multe esemple voi descrie ur-
matoriulu: Pe siesurile campiei ardelene odata am
convenitu cu mai multe cara cu vasa de lutu dela
Mogógea (Pecsészeg) in comitatulu Solnocului-din-Iontru,
comuna curatu romana, locuitorii mare parte, pelanga
economii ordinaria, gatescu vasa de lutu cátu de bune,
si inca numai dupa metod'a eredita dela mosi si stra-
mosi, ba inca nici jumaltulu nu-lu sci folosi, — si
totusi aducu de pe campia carale incarcate de lana,
canepa, cépa, branza si alte obiecte dupa maestriuti'a
loru. Óre ast'a nu e buna industria de casa?

Mai amintiescu unu altu Romanu din vecinatate,
care de sine a invetiatu a repará puscii, a face pis-
tóle, a lucrá din feru, lemnu si plevu seuu tiniché cele
mai subtile obiecte. —

Caus'a, pentrucare Romanulu argiscesce meseri'a,
mi-se pare ca jace in ambitiunea preamare a popo-
rului, adeca in rusinea falsa, mai incolo in ur'a ce nu-
tresce catra ori ce reforma, ér esemple atragátorie nu
are de unde vedé. Si totusi fara reforma in sistem'a
economico-domestica suntemu pierduti. Cumu si pe
ce cale avemu dara a face inceputulu? Cáci facúndu
inceputulu, continuarea este sigura.

Cu betranii — fiindu intielniti in dis'a: „Cumu
au traitu mosii si stramosii nostri, vomu traí si noi“ —
puçinu vomu póte face; se-ne întórcemu la generatiunea
cea nóua, cá se edificamu pe fundamentu solidu, ba
dóra se ne întórcemu chiar la crescatoriulu tinerimei,
la invetiatoriu; acest'a in viitoriu trebuie se fia in scóla

„d-nu invetiatoriu“, ér afara de scóla, in laboratoriu, „d-nu maiestru“, Herr Meister, mester uram.

Cine a avutu ocasiune a se întórce prin museulu scólei preparandiale din S., pe dreptu a potutu fi surprinsu de multinea obiectelor de manufactura fabricate in miniatura (in micutiú) din lemnú, papiru, lutu si alte materie prin elevii scólei aceleia, mai alesu din sfer'a economico-industriala. Precumu mi-s'a spusu, obiectele s'au lucratu cá ocupatiuni domestice, apoi in óre separate espunendu-se unei critice, cele mai succese s'au premiatu cu câti-va cruceri ori alte obiecte de scóla, precumu papiru, ceruse etc.

Pe asta cale óre nu s'ar poté pe incetulu desceptá inclinatiunea pentru industria si in poporulu nostru? Credu ca câtu de usioru, si dóra premiele cele mai corespundietórie aru avé se fia chiar instrumente de industria : cutítu, sfredelu, ferestrau etc. —

Cu tóte, ca chiar obiectulu celu mai de lipsa : „technologi'a romana“, din care invetiatoriu ar póte se invetie unele si altele, inca nu esista, dar pentru acea suntú mii si mii de menuntiele, cari le potemu compune fora technologia, si cari tóte aru face a se mai stavili câte o pará prin pusunariu; perfectiunea se ajunge prin esercitiu, ér diliginti'a devinge tóte piedecile.

In tierile industriale fiacare familia are 2—3 meserie. Prunculu Elvetianului, pascându vacile pe stancile Alpiloru, tóta díu'a cioplesce la „cocosi“ si „gáini“ din lemnú de teiu; cându are o ducina, le coloréz'a; cându are si o scátula de „soldati“, le vinde negociatoriului, acest'a le trasportá in tierile nóstre, unde noi pentru „Christkindli“ le cumperamu cu bani scumpi. Ast'a inca e industria!

In anii 1852—1862 intr'umu tienutu alu Transilvaniei tóte familiile mai seriosu cugetatórie luase a introduce in casa facerea, — cusutulu — incalçiaminteloru; singuru am vedíutu atunci multe lucruri mai pre susu de tóta critic'a. Acea moda astadi a incetatu, — se ve spunu din ce cauza? In construirea incalçiaminteloru s'a introdusu o reforma esentiala, care a provocatu o confusiune disgustatória, adeca: in locu de a folosi açia la cusutu, s'a introdusu prinsulu cu cuiá de lemnú, care esista pana adi; dar cea mai mare confusiune s'a iscatu prin aceea, ca pana ce cusutulu talpei de caputa se facea pe dosu, adi prinsulu cuielor se intempla pe açia. Acést'a reform'a pre multi i-a disgustatu, desi e cu multu mai practicabila, càci se póte luá de jucaria copilarésca, si cine a invetiatu-o odata, pe dreptu se mira, pentruce nu-si facu toti ómenii singuri incalçiamintele.

In dílele nóstre mai esentialu obiectu de industria nu cunoscu, decátu chiar facerea si repararea incalçiaminteloru, nu numai din punctu de vedere esteticu, dar chiar si sanitariu. Se scie ca din recél'a petióreloru se nasce cataru, astuparea poriloru, friguri, aprindere de plamani, oftica, móрте.

Deci, fratiloru invetiatori, cari sunteti dotati cu solutiune de 60—80—120 fl., locuiti pe sate, unde maiestri suntú rari cá corbii cei albi si voiti totusi a portá incalçiaminte bune si frumóse (pre cei mai bine dotati i indrumezu a-si procurá, incalçiaminte la atare meseriasiu de profesiune), déca voiti a-mi urmá — diosu cu rusinea falsa! càci voiescu a ve initiá in — talpuitulu calçiaminteloru.

(Va urmá.)

„Scólele confesiunale suntú scutulu, cele comunale mormentulu nationalitatiei.“

Acést'a marturisire sincera o face fói'a magiara din Clusiu „Kelet“, se întielege: nu pentru noi Romanii, ci pentru connatiunalií sei din — Romania. Magiarii din Bucuresci adeca au decisu a infintia acolo o scóla poporala neconfesiunala, ve se dica comunala. Ingrigiatu de acést'a, „Kelet“ scrie urmátóriele:

„Foile ni aducu scirea de pe malulu Dimbovitiei (din Bucuresci), ca vice-presedintele societatiei de lectura din Bucuresci, Albertu Szabo, maiestru lacatariu si curatorulu bisericeii ev-ref., a provocatu pre Magarii din Bucuresci se infintieze o scóla poporala magiara neconfesiunala. Noi asia suntemu informati, ca patriotulu nostru Szabo Alb. se ostenesce de ani încóce pentru a infintia o scóla reala magiara neconfesiunala. Inainte cu 4—5 ani elu s'a adresatu si catra ministeriulu de instructiune din Budapest'a, cerendu-i ajutoriu pentru realisarea acestei idei. Noi ne-amu opusu acestei staruintie din acelu temeiu plausibilu, ca guvernulu romanu nu ar concede a infintia in capital'a Romaniei scóla reala cu limb'a de instructiune magiara si amu aratatu, ca déca guvernulu patriei nóstre ar dá spre acestu scopu unu ajutoru de statú, acest'a ar fi periclitatu din capulu locului. Dupa aceea miscarea a incetatu pe unu tempu, dara asia se vede, ca afacerea n'a moritu, ci a dormitu numai momentan. Atunci erá vorb'a de o scóla reala cu limb'a de instructiune magiara, astadi se propune o scóla magiara neconfesiunala.

Pre câtu scímu noi, biseriç'a reformata magiara din Bucuresci si astadi are pastoriu si invetiatoriu, si marturisímu, ca nu întielegemu pe deplinu faptulu, pentru ce nu audímu cuventulu pastoriuului in acést'a cauza nationala insemnata, pentru ce densulu nici nu e membru in comitetulu de lectura magiaru, si pentru ce curatorulu supremu alu bisericeii, ce depune juramentu intru aপরera intereselor bisericesci, si radica vócea pentru o scóla neconfesiunala? Are cum-va densulu a mâna decretulu lui Albert Szabo datu de Bratianu si intregu ministeriulu, cumca e permisa infintiarea unei scóle poporale cu mai multe clase si cu limb'a de instructiune magiara? Déca 'lu are in mana, 'lu recercamu se ni comunice in toile unguresci acestu documentu insemnatu si se linistéca natiunea

magiara despre aceea, ca scóla neconfesiunala nu va fi ucigatoriulu natiunalitatii magiare din capital'a Romaniei. Pana candu nu vomu fi linisciti in acést'a privintia, noi consideramu infiintierea unei scóle póporale comunale pe malurile Dimbovitiei de o intreprendera din punctu de vedere natiunalu fórt'e cutediata si problematica, pentru ca o asemenea scóla va fi acolo **mormentulu natiunalitatii** nóstre. Ar poté dice cineva, ca scriitoriulu acestoru siruri apera o idea retrograda, candu 'si radica cuventulu seu contr'a scólei comunale din Bucuresci. Dar' intr'adeveru lucrulu nu stá astfelu. Noi preferimu scólele poporale comunale si de statu scóleloru confesiunale, dar' ve rogamu a nu uitá, ca aici nu e vorb'a de scóle magiare in patria, ci de scólele magiare esterne si inca intr'o tíera, unde nici o litera din lege nu vorbesce despre o scóla poporala cu limb'a de instructiune magiara, smulsa din sinulu confesiunii, ba e vorb'a si de o astfelu de tíera, unde tóte confesiunile suntu obligate a invetiá in scólele lor confesiunale limb'a statului, asiá cumu e la noi, pentra ca altmintrea pe locu póte se inchida inspectorulu de scóle scóla capritiós'a. Intre astfelu de impregiurari intr'adeveru ca nu intielegemu, cumu póte agitá togm'a curatorulu supremu alu bisericei ev. ref. din Bucuresci pentra infiintierea unei scóle confesiunale.

Din parte-ne ne tienemu de datorintia patriotica a atrage atentiunea episcopului ref. din Transilvani'a si a consiliului directiunalu permanentu asupr'a acestei impregiurari. Se se precugete seriosu, déca e permis, déca e cu potintia a despartí scóla bisericei reformate din Bucuresci de biserica si a derimá in favorulu romanisarei cu manile nóstre proprie **bastiunea** ce ne-a aপরatu pana acumu. Biserica reform. de acolo se numiá pana acumu de poporu biserica unгурésca, — óre pentra ce? pentruca langa dens'a erá o scóla unгурésca. Luati de langa biserica scóla poporala cu limb'a de instructiune magiara, si atunci dupa vre-o câte-va diecenie nu va mai fi lipsa de unu popa magiaru in Bucuresci, pentra ca nu va mai fi cine se asculte o predica unгурésca."

Asia „Kelet“. Noi Romanii profesamu credintia acést'a de multu, decandu adeca se nascocira scólele comunale cu scopu de a ne desnatiunalisá. Ne pare bine, ca o fóia magiara vine a ni dá dreptu, firesce din alu seu punctu de vedere. De altmintrea „Kelet“ se insiéla, de cumu-va crede, ca noi Romanii vomu luá de bani bunu si modulu, cumu 'si motivéza elu svatulu, ce-lu dá conatiunaliloru sei din Bucuresci. Elu dice adeca, ca nu ar recomandá acolo scóle confesiunale, déca ar esiste o lege, carea se garanteze invetiamentulu magiaru in scólele neconfesiunale. Dar' apoi noi avem, ce e dreptu, articulu de lege 38:1868 cu §-lu seu 58, carele dice espresu: „Fia care scolaru se va instrúá in limb'a sa materna;“ acestu § inse nu a opritu a se face in comitatulu Hunedórei si pre airea in comune

curatu romanesci scóle comunale curatu magiare. Acestu § este menitu, precumu se vede, a orbi lumea, si totu acelu scopu 'lu are si modulu de argumentare alu lui „Kelet“. Adeverulu puru si simplu inse este: **„Scólele confesiunale suntu scutulu, cele comunale mormentulu natiunalitatii nóstre.**

Surdulu.

Provocare.

Membrii sinodului protopresbiteralu alu protopresbiteratulu Campeni, condasi de spiritulu progresulu in cultura poporulu nostru romanu din muntii apuseni, in siedintia sa din anulu 1875, prin oferte maritimóse din partea membriloru sinodulu au infiintiatu unu fondu numitu: „Fondule sinodulu protopresbiteralu alu protopresbiteratulu Campeni“; totu in aceea siedintia membrii sinodulu au adusu unu conclusu, prin carele s'a decisu: cá in acelu fondu se incurga tóte pedepsele obvenitórie din causele bisericesci din acelu tractu.

Precumu scopulu celoru mai multe fonduri e santu si de imitatu, asiá si scopulu acestui fondu a fostu de asemenea, menitu fiindu adeca, cá din interesele sale se se cumpere carti pentra copii saraci amblatori la scólele din acelu tractu.

Vediendu inse, ca acei P. T. Domni, cari au fostu insarcinati din partea sinodulu cu manipularea aceluí fondu, pana in díu'a de astadi nu si-au satisfacutu detorintiei luate asupra-si, de óra ce dela infiintierea aceluia si pana in díu'a de astadi nu se scie nimica despre starea lui: asiá Domnulu cassariu este recercatu in tempulu celu mai scurtu a-si dá ratiociniu despre acelu fondu, chiar si pre calea publicitatii — nu ne pasa!

Campeni, 21 Ianuariu 1877.

Unulu pentra mai multi,

Varietati.

(**Bibliotece pentra poporu si scóle**). Ministrulu unгурescu de culte si instructiune publica a emisu unu circularu catra tóte autoritatile supreme ale bisericeiloru din patria, precumu si catra toti inspectorii de scóla pentra a spriginí si promová in totu modulu infiintierea de bibliotece poporale si scolastice.

(**Unu clironomu cá abiturientu**). Fíiulu celu mai mare alu actualulu clironomu germanu, príncepele Fridericu Vilhelmu, implenindu la 27 Ian. a. c. anulu 18 alu vietiei, a atinsu etatea maioritatiei prínciare. Oficiós'a P. C. serbéza evenimentulu acést'a prin urmátóriele cuvinte: „Chiamarea unui príncepe in tempulu nostru este in multe privintie mai grea, si cine voiesce a o implení dupa adeveru, precumu regii din Prussia s'au adoperatu a face acést'a totu deaun'a, acela se va nevoi din ce in ce totu mai multu a semtí pulsulu poporulu cátu mai nemidilocitu si a cunoşce

miscarile spiritului poporului din propri'a sa autopsia si esperientia. Pentru aceea va fi abunaséma de o mare insemnatate pentru viitoriulu nostru clironomu, ca s'a miscatu inea de micu intre copiii poporului si si-a desvoltatu puterea spirituala emulandu cu camaradi coetani din tóte stárilé. Inainte de a intrá in etatea mai matura, a depusu cá toti elevii instituteloru mai inalte esamenulu de maturitate. Intre 17 conscolari maturisanti, principele a fostu alu diecelea.“

In tempulu din urma principele frecuentase unu gimnasiu publicu.

(Subventiuni.) Camer'a deputatiloru din Romani'a a votatu 1000 lei cá subventiune pentru societatea „Romani'a juna“ in Vien'a, si 1000 lei ca subventiune „celoru-lalte societati romane literarie de preste Carpati“, fiindu centruri de cultura.

(Diluviulu seau potopulu celu mai de-aprópe.) Celebrulu astronomu Rudolf Falb din Berlinu, intr'o prelegere fórté interesanta despre influinti'a sórelui si a lunei asupra cutremurilor de pamentu si a tempulu, a calculatu tóte constelatiuni, cari potu produce mai vírtosu revolutiuni mari pe pamentu, si a ajunsu la acelu resultatu, ca de óra ce periheliulu seau apropiarea pamentulu de sóre, care acumu cade pe 1 Ianuariu, progreséza cu ceva in fiacare anu, in anulu 6393 va trebui se cadia pe 21 Martisoru, ér in anulu 16,896 pe 23 Septembrie, candu apoi va coincide cu positiunea ecuatoriala a sórelui. Dupa tóte acestea éste probabilu, ca in aceste periode de 10,500 de ani se se intemple ploii mari, vitore, inundari si cutremuri de pamentu. Computandu period'a acést'a dela maximulu celu mai de aprópe inapoi, ajungemu la tempulu de 4000 de ani inainte de Christosu, si intru a-deveru pe tempulu acela aflámu la tóte popórale traditiuni despre o inundatiune mare, cunoscuta sub numirea de „Diluviulu lui Noe,“ carele a „potopitu“ pamentulu. Unu atare diluviu va avé locu probabilu pre la anulu 6400. — Pentru acestu rendu de ómeni prospectele aceste nu potu fi nici decumu neliscitórie.

(Intunecime de luna.) La 27 ale lunei curente calindariulu nou va avé locu o intunecime totala de luna. O fóia din Berlinu scrie in privinti'a acést'a urmatóriele: „Inca pe la apunerea sórelui, carea atunci va urmá la 5 óre 34 minute, vomu vedé la Ostu, fiindu seninu, lun'a plina, carea va resari la 5 óre 21 minute. Interesant'a privelisce de a vedé aceste dóne corpuri ceresci atingundu deodata orizontulu la resaritu si apusu, este in stare a esplicá si laiciloru, cumu ca umbr'a pamentulu, carea cade intre sóre si luna, va pali lun'a, astupandu-i lumin'a sórelui. Pe atunci lun'a stá deja in penumbr'a pamentulu, desí acést'a nu se póte vedé bine cu ochii liberi. Intunecarea propria începe, candu lun'a in calea sa pre langa pamentu, intra in umbr'a plina a acestuia, ceea ce va urmá la

6 óre 23 minute. Atunci vomu vedé si cu ochii liberi cumu începe a se intunecá marginea din diosu a lunei, cá cumu aru trece unu discu negru pe din aintea ei. Segmentulu negru cresce succesive, încátu in fine partea luminata a lunei remane cá o secere cu puçina lumina. In fine la 7 óre si 20 minute dispare si ultim'a margine a lunei, încependu intunecimea totala, carea tiene preste o óra si diumetate. Câte o data lun'a intunecata totalu dispare cu deseversíre, câte odata inse a-pare in lumina rosia cá aram'a.

Sciinti'a ne invétia, ca acést'a lumina rosia provine dela radie solare, cari prin atmosfer'a pamentulu fura abatute din calea loru si aruncate in umbr'a pamentulu, prin carea trece lun'a. La 8 óre si 57 min. marginea lunei, carea s'a intunecatú mai antáiu, începe érasí a luminá; disculu lunei cresce, si la 9 óre si 54 minute nu mai este nici o parte intunecata.“

Invetiatorii voru face bine a chiamá atunci pe scolari la scóla si a li arata totu procesulu intunecarei, firesce fiindu tempu seninu. Despre luna vomu vorbí mai pe largu in numerulu urmatoriu.

(Literatur'a germana) s'a sporitu in anulu espi-ratu cu 13.356 produse noue seau (cumu se mai díce) novitati, adeca cu 840 mai multu decâtu in anulu 1875. Sum'a acést'a se imparte in 24 specialitati asia: colectiuni, bibliografia 347, teologia 1146, jurisprudentia, politica, statistica 1329, medicina etc. 703, sci-intie naturale 848, filozofia 178, pedagogia, carti scolare 1629, scrieri pentru junime 452, limbi clasice si orientale 500, limbi moderne 392, istoria etc. 687, geografia etc. 296, matematica, astronomia 190, militaria 339, comerciu, industria 531, arhitectura, mecanica, montanistica, navigatiune 386, silvicultura etc. 103, economia 330, beletristica 1070, belearte 565, scrieri poporale 548, francmasoneria 24, diverse 472, cartografia (mape etc.) 282. In 8 rubrici productiunea a datu indereptu, si adeca in medicina, filozofia, istoria, geografia, matematica, comerciu, arhitectura si economia, la olalta cu 224 opuri; celelalte 16 rubricé s'au sporitu, anume cu 1063 opuri. Mai multu s'a sporitu literatur'a pedagogica si adeca cu 301 numere. Este remarcabilu, ca dela 1872 literatur'a pedagogica cu privire la numerulu producteloru ocupa locul primu, carele pana atunci competiá teologiei; in anii 1872—1873 teologia cadíu in locul alu doile; in anii 1874—1875 chiar in locul alu treile, avansandu in locul alu doile jurisprudenti'a, politic'a si statistic'a.

➡ Prenumeratiuni la „Scól'a Romana“ pe anulu curentu mai potemu primí chiar dela numerulu primu.

➡ Cu esemplarie complete din „Scól'a Romana“ pe anulu trecutú mai potemu servi.